

FRAMÅT ELLER BAKÅT LÄNGS DEN ENDA VÄGEN?

LARS F. TOBISSON

När Carl Bildt för två år sedan presenterade den första regeringsförklaringen, betonade han att den tog sikte på mer än bara det just påbörjade riksmötet. Dess räckvidd stannade inte ens vid den framförutgående treåriga mandatperioden. Den nya borgerliga regeringen hade ett uppdrag, som sträckte sig längre än så.

För att tala med regeringsförklaringens egna ord:

”Vår politik utformas med siktet inställt på 1990-talet i dess helhet. Vi kan inte omedelbart genomföra allt som vi anser önskvärt och riktigt. Men vi lovar att sätta in all vår gemensamma kraft för att under 1990-talet genomföra den förnyelse av Sverige och svensk politik som krävs.”

Från första början framstod uppgiften således som mycket omfattande. Under de två år som sedan har förflutit har mycket hunnit uträttas. Åtskilligt annat håller på att genomföras. Men ändå återstår det mesta att göra.

Den karaktäristiken gäller naturligtvis i hög grad det ekonomiska saneringsarbetet. Redan före 1991 års val hade vi

LARS F. TOBISSON är riksdagsledamot och ordförande i den moderata riksdagsgruppen

moderater betonat att det skulle bli både mödosamt och tidskrävande att – för att åter tala med regeringsförklaringens ord – ”återupprätta Sverige som tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi”.

Epidemiska prisimpulser

När nu aktiviteten i den svenska ekonomin äntligen ökar, framstår det som utomordentligt angeläget att hålla fast vid och genomföra det femåriga besparingsprogram för statsutgifterna som riksdagen antog i våras. Det kommer att uppfattas som mycket krävande av oss politiker – även av dem som verkar i kommuner och landsting – men det är likafullt ofrånkomligt, om de offentliga finanserna skall bringas under kontroll.

Det är nu populärt att dödförklara inflationen som politiskt problem. Inget kan vara mera förhastat eller lättsinnigt.

Inflationen måste ständigt bekämpas – det duger inte att lägga ned vapnen, tills den åter hunnit växa sig stark. Den försvagade kronkursen ger upphov till prisimpulser från utlandet, som kommer att göra sig påmind, när den inhemska efterfrågan ökar. Dessa måste hindras från att sprida sig med epidemisk kraft.

Skattepolitiken är strategisk i detta sammanhang. Sedan nu regeringen lagt fram sina förslag beträffande småföretagarbeskattningen och flyttskatten, har de flesta av de rena tokerierna på detta område åtgärdats. Men det gäller att – för att fortsätta att tala militärspråk – försvara tagen terräng. Krisuppgörelserna förra hösten har en bestående betydelse i det att socialdemokraterna kunde förmås att medverka till långtgående besparingar. Men de medförde också besvärande fördröjningar i genomslaget av vissa skattelättnader, t ex på kapitalbeskattningens område. Och socialdemokraterna skulle naturligtvis inget hellre önska än att helt stoppa dem, likaväl som de trängtar efter att få riva upp de sänkningar som redan hunnit träda i kraft.

Huvuduppgiften på skatteområdet blir i fortsättningen att fullfölja sänkningen av skattetrycket ner mot de nivåer som förekommer i övriga Europa, och det handlar då främst om bredbasiga skatter som den allmänna momsens och löneskatterna, för att inte tala om

kommunalskatterna! Sommarens meningsutbyte om tjänstebeskattningen – den s.k. pigdebatten – har understrukt skattekilarnas betydelse. Man kan naturligtvis åstadkomma en del med nya avdrag och andra finjusteringar. Men problemen tenderar då att dyka upp någon annanstans. Grundläggande är det hårda skattetrycket, och det mest effektiva är då att angripa detta direkt.

Reformera arbetsrätten

Sänkta skatter betyder mycket för möjligheterna till nya jobb, där de verkligen behövs. Därtill är det viktigt att öka flexibiliteten i arbetslivet. Det skall ske på huvudsakligen två vägar. Dels är det angeläget att få till stånd en decentralisering av lönebildningen, vilket medger en bättre avkänning mot marknadens krav. Detta är dock i allt väsentligt en uppgift för arbetsmarknadens parter. På det politiska systemet vilar den andra huvuduppgiften, nämligen att i grunden reformera arbetsrätten. De förändringar för framför allt småföretagsamhetens del som regeringen aviserat kan bara vara en första början, om möjligheterna för friställda och nytillträdande på arbetsmarknaden att få meningsfull sysselsättning skall kunna förbättras.

Framgångsrika privatiseringar

En annan verksamhet, där förra höstens

krisuppgörelser kom att verka förse-
nande, är privatiseringen av offentliga
kontrollerade företag. Försäljningarna
av SSAB och Celsius har krönts med
framgång, som understryks av att de
lockat många medborgare att börja spara
i aktier. Men mycket större uppgifter
väntar. Vid sidan av Procordia och
kreditinstituten finns de fd affärsverk
som nu behöver få sin soliditet förstärkt
för att klara sig på avreglerade och
konkurrensutsatta marknader. Man kan
säga att staten genom att för några år
sedan kräva extra kapitalinbetalningar
från t.ex. Vattenfall och Telia tog ut
försäljningslikviden i förskott – nu gäller
det att hämta in riskkapitalet från den
investerande allmänheten också!

Hand i hand med det ekonomiska
saneringsarbetet går ansträngningarna att
lotsa in Sverige i det europeiska
samarbetet. Förhoppningsvis skall EES-
avtalet vara i kraft och medlems-
kapsförhandlingarna avslutade långt före
nästa val, men därefter återstår att vinna
en majoritet för vårt inträde i EG och,
inte minst, att bygga upp den organisation
som krävs för att på bästa sätt dra nytta av
integrationens fördelar. Även om
socialdemokraterna vill skjuta på sitt
ställningstagande, kommer Europafrågan
utan tvivel att bli det viktigaste politiska
avgörandet under 1990-talet.

Mycket återstår att göra för att
förverkliga valfrihetsrevolutionen i

välståndspolitikerna. Vad beträffar skola och
högre utbildning samt bostadspolitikerna
håller en bra grundstruktur på att läggas
fast. Men det tar tid, innan de nya
möjligheterna hunnit utnyttjas till fullo
i praktiken. På bostadsområdet förutsätter
sålunda en spridning av ägandet i större
skala genom försäljning av kommunalt
ägda bostäder att landets ekonomi
stabiliseras.

Förbättrat folkhälsotillstånd

Inom socialförsäkringssektorn har tyvärr
fördröjningar uppträtt, mycket till följd
av den ekonomiska krisen. För barn-
familjerna är det inte vårdnadsbidraget
som får den största betydelsen från
valfrihetssynpunkt utan rätten till
skatteavdrag för barntillsynskostnader.
Det är önskvärt att den byggs ut till att
omfatta åldrar över dem där vårdnads-
bidrag utgår.

Det är glädjande att notera den
förbättring i svenska folkets hälsotillstånd
– eller åtminstone i frånvarofrekvensen
– som inträtt sedan reglerna för sjuk-
penning ändrats. Likaledes är det positivt
att vårdköerna avsevärt nedbringats som
en följd av vårdgarantins införande. Men
vad beträffar sjukvårdens organisation
återstår den väsentliga uppgiften att
etablera valfrihet för de vård sökande
genom övergång till en allmän sjuk-
vårdsförsäkring, som också möjliggör
landstingens avskaffande.

Omläggningen av arbetslöshetsförsäkringen har bara hunnit påbörjas. Den nuvarande indelningen i arbetslöshetskassor efter fackliga gränslinjer är starkt otidsenlig, så mycket mera som ersättningen praktiskt taget helt finansieras av staten. Här krävs det en allmän försäkring som ger ett grundskydd, ovanpå vilket sedan kompletterande trygghetslösningar kan ordnas via kollektivavtal eller på annat sätt.

Fördröjda pensionsförändringar

Enligt den första regeringsförklaringen skulle ett förslag till pensionsreform föreläggas riksdagen hösten 1992. Av det skälet tillsattes en arbetsgrupp under statsrådet Bo Könberg, som fick några månader på sig att bearbeta resultatet av pensionsberedningens arbete. Nu skriver vi hösten 1993, och ännu är förslaget inte klart. Men ATP-systemets bräcklighet gör att saken brådskar. Senast direkt efter nästa års val måste vi få en omläggning mot ett större samband mellan avgifter och förmåner. Det förutsätter att avgift inte längre tas ut på inkomstdelar över pensionstaket, utan att detta utrymme skall kunna utnyttjas av den enskilde för att betala för kompletterande försäkringslösningar.

Även här rör vi oss således mot en klarare uppdelning i obligatorisk grundtrygghet och frivillig påbyggnad med varierande uppläggning. Över

huvud taget finns det anledning att låta individen bygga upp egna tillgångar i form av skydd mot inkomstbortfall, som kan medföras vid skiften i yrkeskarriären. Inte minst en ökande frekvens av arbetsbyten över gränserna i framtiden gör nationella enhetslösningar otillräckliga.

Räcker med en public-service-kanal

I ytterligare andra avseenden måste ett pågående förbättringsarbete drivas vidare. För miljövårdens del är det viktigt att få till stånd den ekonomiska tillväxt som medger fortsatta framsteg här hemma och inte minst i våra östra och södra grannländer. Kampen mot brottsligheten kan ytterligare intensifieras. Och efter de stora steg som redan tagits mot frihet i etern återstår det att dra ner på det statliga engagemanget. Varför skall det finnas två offentliga TV-kanaler som tävlar med privata konkurrenter om att erbjuda ett allmänt utbud av underhållning, nyheter och sport? Det borde räcka med en public-service-kanal, som tillhandahåller de smala program som annars inte får något utrymme.

På detta sätt kan man fortsätta att räkna upp reformer – stora som små – som väntar på att bli utförda. Ytterst handlar det om att hämta in den eftersläpning gentemot omvärlden som socialdemokratisk skattepolitik och

regleringsiver medfört. Det handlar om att frigöra den arbetslust och företaganda som finns hos medborgarna. Vad som behövs är mindre, inte mer, politisk inblandning i människors liv.

Vägen mot en framtid i frihet ligger

utstakad. Valet gäller om vi skall rycka framåt mot ökad välfärd i vid mening.

Eller om vi skall färdas bakåt på den enda vägen, med fortsatt stagnation och mer av politisk styrning och därmed ofrihet som följd.